

presidentille perustuslaissa erityisesti luettelut valtaoikeudet. Huolimatta siitä, että Venäjän korkein oikeus on hyväksynyt presidentin oikeuden antaa väliaikaisia asetuksia, asettaa Putinin päätös kumota joitakin aluetason lakeja koko nykyisen federaatiojärjestelmän vaakalaudalle.

Kahn tiivistää harmaaseen vyöhykkeeseen liittyvän ongelman kahteen osaan. Ensinnäkin tehdyt päätökset heikentävät olennaisesti jaottelua federaation ja aluehallintojen kesken. Toiseksi valtavertikaalin vahvistaminen kaventaa joka tasolla myös toimeenpanovallan ja oikeuslaitoksen välistä työnjakoa. Huolimatta siitä, että useat aluetasolla säädetyt lait eivät välttämättä kestä päivänvaloa, ei Putinin esittämä lääke "lain diktatuuriin" muodossa vaikuta sekään siis ongelmattomalta. Vaarana on, että ajaudutaan alueellistumisesta toiseen äärimmäisyyteen — vallan liialliseen keskittymiseen.

Kahnin analyysi Putinin uudistusten oikeudellis-institutionaalisisista perusteista kuvaa seikkaperäisesti paitsi prosessin kulkua, mutta tuo myös esiin uudistuksiin liittyviä ristiriitoja. Kysymys koskee ennen kaikkea laillisuusperiaatteen (rule of law) sekä yleensä oikeuslaitoksen käyttöä poliittisena aseena keskushallinnon ja aluehallintojen välisessä valtapoliittisessa pelissä.

Myös Moskovan valtionyliopiston professori Artur Demtšuk tarkasteli omassa paperissaan *External relations of Russian regions: an institutional perspective* alueiden ja keskuksen välisyydessä tapahtuneita muutoksia, joskin hieman eri näkökulmasta kuin Gelman ja Kahn. Demtšuk käy läpi tärkeimmät alueiden ulkosuhteiden kehittymiseen vaikuttaneet institutionaaliset muutokset 1990-luvun alun kaaoksesta vuosikymmenen loppuun, jolloin keskushallinto on jälleen tiukentanut otettaan alueiden ulkosuh-

teiden hoidossa. Tältä osin Demtšukin arvio on yhteneväinen Kahnin ja muiden asiantuntijoiden esittämien näkemysten kanssa.

Seminaarissa käsiteltiin lisäksi alueellisten muutosten taloudellista ulottuvuutta tutkija Antti Helanterän (*Regionalism of the Economic Space in Russia. Case: Agro-food Sector*), professori Dmitri Ziminen ja professori Michael Bradshawn (*Economic Performance, Public Policies and Living Standards in Northwest Russia*) sekä professori Kari Lihdon (*The Russian Oil and Gas Resources*) papereiden pohjalta. Historiallisen näkökulman Venäjän alueellistumiseen toi filosofian lisensiaatti Sari Aution paperi *Soviet Economic Regions and Regional Economies of Post-Soviet Russia*. Tutkija Hiski Haukkala puolestaan tarkasteli paperissaan *The Role of European Union in Russian Regionalisation* Venäjän aluepolitiikkaa Euroopan Unionin näkökulmasta. Professori Gelmanin ohella alueita koskevan tutkimuksen teoreettisia lähtökohtia tarkasteli tutkija Katri Pynnöniemi paperissaan *Explaining and/or Understanding Russian Regionalism?*. Seminaarissa esitetyt paperit on tarkoitus julkaista keväällä 2002 Aleksanteri-instituutin Kikimora -julkaisusarjassa.

Katri Pynnöniemi

Siirtymä- talouksien menneisyyttä ja tulevaisuutta pohtimassa

Ten Years of Economic Transformation – Past Experiences and Future Challenges 30-31 August

2001. Organized by The Research Group for Russian and East European Business, Lappeenranta University of Technology, Finland.

Lappeenrannassa pidetty kaksipäiväinen kongressi keräsi yli 200 päättäjää, yhteiskunnallista vaikuttajaa ja taloustutkijaa noin 20 eri maasta pohtimaan siirtymätalouksiin liittyviä kysymyksiä. Kongressissa käsiteltyjä aiheita johdattelivat yhtäältä Itä-Euroopan maiden kokemukset siirtymätalouksista sekä toisaalta näiden maiden tulevaisuuden haasteet.

EU:n itälaajeneminen ja taloudellinen integraatio

Varsinainen kongressipäivä järjestettiin Lappeenrannan teknillisessä korkeakoulussa. Se oli aamupäivän osalta jaettu kahteen paneeliosaan, joista ensimmäistä johti päällikkö Pekka Sutela Suomen Pankin Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksesta aihepiiriinään siirtymätaloudet ja EU:n itälaajeneminen. Professori Urpo Kivikari Turun kauppakorkeakoulusta puolestaan isännöi EU:n pohjoista ulottuvuutta ja Itämeren alueen taloudellista yhteistyötä pohtivaa kokoonpanoa.

Sutelan johtaman paneelin esitykset painottuivat luonteeltaan pikemminkin toteutuneen talouskehityksen kuvailuun ja kertaukseen sekä yleiseen nykytilanteen analysointiin kuin varsinaisesti EU:n tulevan itälaajenemisen vaikuttavuuden arviointiin. Johtaja Peter Havlikin esitys (The Vienna Institute for Comparative Economic Studies WIIW, Austria) *Restructuring and Competitiveness of EU Candidate Countries* lisäsi kuitenkin mielenkiintoisella tavalla perspektiiviä tähän keskusteluun pohtimalla EU-hakijamaiden kilpailukykyä ja kilpailukyky-mahdollisuuksia EU-jäsenmihin verrattuna. Havlik osoitti vertailunsa erilaisten talouksien

toimialarakennetta ja työn tuotavuutta mittaavien indikaattorien avulla.

Itämeren alueen talousalan yhteistyöhön liittyvä paneeli puolestaan toisti meille suomalaisille kovin tutuksi tullutta pohjoisen ulottuvuuden käsitettä vielä kerran. Ulkoasiainministeriön Ari Heikkisen esitys saattoi toki synnyttää ulkomaisten osanottajien keskuudessa uusiakin "ajatuksellisia ulottuvuuksia". Professori Kivikari tarjosi samassa yhteydessä pohjoisen ulottuvuuden politiikan käytännön sovellukseksi kasvukolmio -hanketta.

Kongressin loppupuolen antia värittivät yritysjohtajat (mm. Nokia, Fortum ja Valio), jotka jakoivat kokemuksiaan ja näkemyksiään yritysten merkityksestä EU:n roolin vahvistajana entisissä suunnitelmatalousmaissa. Yleisvaikutelmaksi näistä esityksistä jäi verrattain myönteiset ja toiveikkaat tulevaisuuden odotukset. Mieliä erityisesti Venäjän markkinoiden osalta olivat jopa yllättävän positiivisia. Tosin esimerkiksi Fortumin Moskovian edustustoa johtava Seppo Remes halusi korostaa sitä, että Venäjän taloustilanteeseen ja liike toimintaympäristöön liittyvä uutisointi on ulkomailla ajoittain ollut kohtuuttoman kielteistä toteutuneeseen kehitykseen ja uudistuksiin nähden.

East goes West

Kongressin mielenkiintoisimpiin tulevaisuuden haasteita kartoitettiin teemoihin — ainakin liiketaloudellisen tutkimuksen näkökulmasta — kuului siirtymätalouksien yritysten kansainvälistymisen ja näiden suorat sijoitukset länteen. Oli ilo huomata, että tämä toistaiseksi suhteellisen vähän tutkittu aihepiiri kuuluu yhtenä osana juuri Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun painopistealueisiin Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksessa.

Kongressin houkuttelevuutta lisäsi myös se, että professori Kari Liuhto oli tapahtuman tiimoilta onnistunut patistamaan poikkeuksellisen laajan kirjon kotimaisia ja kansainvälisiä tutkijoita artikkelien tekoon. Vaativa ja aikaa vievä editointi- ja painatus työ oli tehty peräti neljästä volyymista koostuvassa jättimäisessä kongressikirjasarjassa. Kongressi toimi myös näiden Studies in Industrial Engineering and Management, Lappeenranta University of Technology –sarjassa ilmestyneiden kirjojen julkistamistilaisuutena.

Yhteensä vajaat 2000 sivua sisältäneet teokset oli jaoteltu aihepiireittäin seuraavasti

1) Ten Years of Economic Transformation – The Economies in Transition and the EU Enlargement

2) Ten Years of Economic Transformation – Markets, Companies and Foreign Business in Transition

3) Ten Years of Economic Transformation – Societies and Institutions in Transition

4) East Goes West – The Internationalization of Eastern Enterprises.

Kunkin osanottajan kongressilaukkuun sisältyneet "tiiliskivet" aiheuttivat tosin pehmeäkantisinkin ennen kokemattonta painon tunnetta satunnaisen seminaarimatkaileijan olkapäällä. Tieto painaa, mutta onneksi näistä kirjoista riittää ammennettavaa todella pitkäksi aikaa.

Aihepiirijaottelu oli tehty mielestäni onnistuneesti ja jaotelu oli välttämätöntäkin, sillä sen verran poikkeavia artikkelit olivat aiheiltaan, näkökulmiltaan ja myös tutkimusmetodeiltaan. Kun tapahtuman otsikko oli näin laaja kuin oli, sulki se luonnollisesti sisäänsä mitä erilaisimpia lähestymistapoja ja teki seminaarista sisällöllisesti ajoittain hieman hajanaisen tuntuisen.

Kongressin erinomaisena vah-

vuutena oli kuitenkin toisaalta — paradoksaalista kyllä — pidettävä juuri sen laaja-alaisuutta ja monipuolisuutta. Muuten näin merkittävää ja suurta osanottajajoukkoa tuskin olisi saatu liikkeelle Venäjän ja Itä-Euroopan taloustutkimuksen kapealla saralla.

Tapahtuman käytännön järjestelyt oli myös hoidettu moitteettomasti suuresta osanottajamäärästä huolimatta. Kaikki kunnia tästä professori Kari Liuhdolle, professori Tauno Tiusaselle ja heidän tutkimusryhmälleen sekä avustavalle henkilökunnalle. Ohjelmajärjestelyissä koin puutteena ainoastaan sen, ettei paneeliesitysten yhteyteen tiiviistä aikataulusta johtuen mahtunut yleisön kysymyksiä ja niihin liittyvää keskustelua.

Tapahtuman rikkautena pidin puolestani sitä, että konferenssi onnistui kunnioitettavan tasapuolisesti kokoamaan sekä länsi- että itäeurooppalaisia alan asiantuntijoita.

Kongressin ohjelma on edelleen nähtävissä internetissä osoitteessa

URL: <http://www.iem.lut.fi/uta/rgreeb/content/congress.html>

Maarit Lindström

Karjalan tutkimuslaitos täytti 30...

...ja esittäytyy nyttemmin yhä laajemmalla rintamalla myös itäisen Suomen Venäjä-tutkimuksen keskuspaikkana.

Joensuun yliopiston erillislaitos, Karjalan tutkimuslaitos (KTL) vietti joulukuun 2001 alussa 30-vuotisjuhliansa hillitysti - lähinnä kirjanäyttelyn ja juhlaseminaarin puitteissa. Juhlakirja toki ilmestyi. Se on Pekka Hakamiehen, Ilkka Liikasen ja Heikki Si-